

Apostolische reis naar München, Altötting en Regensburg

Homilie

Islinger Feld, Regensburg

Dinsdag 12 september 2006

*Dierbare broeders in het bisschopsambt en in het priesterambt!
Dierbare broeders en zusters!*

"Wie gelooft, is nooit alleen." Laat mij nog éénmaal het motto van deze dagen herhalen en er mijn vreugde over uitspreken dat wij hier kunnen zien hoe waar dat is: het geloof brengt ons samen en schenkt ons een feest – het schenkt ons vreugde in God, in de schepping, in het samenzijn. Ik weet dat aan dit feest veel moeite en werk voorafgegaan is. Door de berichten in de kranten heb ik een beetje kunnen volgen hoeveel mensen tijd en energie hebben geïnvesteerd in het waardig voorbereiden van deze plaats. Zij hebben ervoor gezorgd dat het kruis hier op de heuvel staat als Gods vredesteken in deze wereld; de in- en uitvalswegen zijn vrijgehouden; veiligheid en orde zijn gegarandeerd; onderdak is beschikbaar, enzovoort. Ik had mij helemaal niet kunnen voorstellen, en weet het nu ook nog maar heel in het algemeen, hoeveel detailwerk er nodig was, opdat wij nu zo allemaal bij elkaar kunnen zijn. Daar kan ik alleen maar heel hartelijk voor danken.

Moge de Heer het u allemaal vergelden en moge de vreugde die wij hier dankzij uw werk kunnen ervaren honderdvoudig op u terugkeren. Ik was zeer geroerd dat zoveel mensen, in het bijzonder van de nijverheidsscholen Weiden en Amberg, zoveel firma's en individuen, mannen en vrouwen, samengewerkt hebben om ook mijn eenvoudige woning en mijn tuin netjes te maken. Ook daar kan ik alleen maar deemoedig zeggen: hartelijk dank voor al die moeite. U hebt dat alles niet voor een mens, voor mijn armzalige per-

soon, gedaan; u hebt het uiteindelijk in de solidariteit van het geloof gedaan. U hebt u laten leiden door de liefde tot Christus en tot de Kerk. Dit alles is een teken van ware menselijkheid, die ontstaat als men aangeraakt wordt door Jezus Christus.

Wij zijn bijeengekomen voor een geloofsfeest. Maar dan rijst toch de vraag: wat geloven wij dan eigenlijk? Wat is dat überhaupt, geloof? Kan dat nog wel bestaan in de moderne wereld? Als we kijken naar de grote *Summae* van theologie,

die in de middeleeuwen geschreven zijn, of als we denken aan de hoeveelheid boeken voor en tegen het geloof die iedere dag geschreven worden, zouden we haast de moed opgeven en denken dat alles veel te ingewikkeld is. Door de bomen zien we het bos niet meer. En het is waar: het visioen van het geloof omvat hemel en aarde, verleden, heden en toekomst, de eeuwigheid, en kan daarom nooit helemaal uitputtend behandeld worden. En toch is de kern van het geloof heel eenvoudig. De Heer zelf heeft daarover tot de Vader gezegd: “Aan de eenvoudigen hebt Gij het willen openbaren – aan degenen die kunnen zien met het hart” (vgl. Mt 11,25). De Kerk biedt ons van haar kant een heel korte *Summa* aan, waarin al het wezenlijke wordt gezegd: de zogenaamde apostolische geloofsbelijdenis. Die wordt gewoonlijk onderverdeeld in twaalf artikelen – naar het getal van de twaalf apostelen – en spreekt van God, Schepper en Oorsprong van alle dingen, van Christus en Zijn heilswerk, tot aan de verrijzenis van de doden en het eeuwig leven. Maar de fundamentele structuur van de geloofsbelijdenis bestaat uit slechts drie secties en is, zoals blijkt uit de geschiedenis ervan, niets anders dan een uitbreiding van de doopformule, die de verrezen Heer zelf aan de leerlingen heeft gegeven, voor alle tijden, toen Hij tot hen zei: “Gaaf dus en maakt alle volkeren tot mijn leerlingen en doopt hen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest” (vgl. Mt 28,19).

Als we dat zien, worden twee dingen duidelijk: het geloof is eenvoudig. Wij geloven in God – in God, de oorsprong en het doel van het menselijk leven. In God, die zich met ons mensen inlaat, die onze toekomst en onze toekomst is. Zo is geloof altijd tegelijkertijd ook hoop, zekerheid

dat wij toekomst hebben en dat wij niet in het niet verdwijnen. En geloof is liefde, omdat Gods liefde ons wil aansteken. Dat is het eerste: wij geloven eenvoudigweg in God en dat brengt ook de hoop en de liefde met zich mee.

Ten tweede kunnen wij vaststellen: de geloofsbelijdenis is geen totaal van stellingen, geen theorie. De geloofsbelijdenis is verankerd in de gebeurtenis van het doopsel – in het plaatsvinden van de ontmoeting tussen God en mens. God buigt zich over ons mensen in het mysterie van de doop; Hij komt ons tegemoet en brengt ons zo bij elkaar. Want de doop betekent dat Jezus Christus ons als het ware adopteert als Zijn broeders en zusters en daarmee als kinderen in het gezin. Zo maakt Hij ons daardoor allemaal tot een groot gezin in de wereldwijde gemeenschap van de Kerk. Ja, wie gelooft is nooit alleen. God komt naar ons toe. Laten wij ook naar God toe gaan, dan gaan wij ook naar elkaar toe! Laten wij, voor zover het binnen onze mogelijkheden ligt, geen enkel kind van God alleen!

Wij geloven in God. Dat is onze fundamentele beslissing. Maar dan nogmaals de vraag: kan dat tegenwoordig nog? Is dat redelijk? Sinds de Verlichting werkt tenminste een deel van de wetenschap ijverig aan het vinden van een verklaring voor de wereld waarin God overbodig wordt. En zo moet Hij ook voor ons leven overbodig worden. Maar zo vaak als men ook gedacht heeft dat men bijna zo ver was – steeds weer blijkt: het gaat niet op. Wat betreft de kwestie van de mens, zonder God gaat het niet op, en de kwestie van de wereld, van het hele universum, het gaat zonder Hem niet op. Uiteindelijk houden we dan twee alternatieven over. Wat staat er aan het begin? De scheppen-

de Rede, de Schepper Geest, die alles tot stand brengt en de ontwikkeling ervan begeleidt, of de redeloosheid, die zonder enige rede op onverklaarbare wijze een mathematisch geordende kosmos tot stand brengt en ook de mens, met zijn rede. Maar die laatste is dan niets meer dan een toeval van de evolutie en ten slotte dus toch ook iets redeloos. Wij christenen zeggen: Ik geloof in God, de Schepper van hemel en aarde – in de Schepper Geest. Wij geloven dat het eeuwige Woord, de Rede, aan het begin staat, niet de redeloosheid. Met dit geloof hoeven wij ons niet te verstoppen; wij hoeven niet bang te zijn dat we ons daarmee op een doodlopende weg bevinden. Laten wij ons verheugen dat wij God mogen kennen en laten wij proberen de rede van het geloof ook toegankelijk te maken voor anderen, zoals de heilige Petrus het de christenen van zijn tijd, en dus ook ons, zo uitdrukkelijk heeft opgedragen in zijn eerste brief (1Pe 3,15).

Wij geloven in God. Dat benadrukken de drie hoofddelen van de geloofsbelijdenis en het eerste deel onderstreept dat in het bijzonder. Maar nu volgt meteen de tweede vraag: in welke God? Welnu, in de God die de Schepper Geest is, de scheppende Rede, uit wie alles voortkomt en uit wie wij voortkomen. Het tweede deel van de geloofsbelijdenis zegt ons nog wel iets meer. Deze scheppende Rede is goedheid, is liefde, heeft een gelaat. God laat ons niet in het duister tasten. Hij heeft zich aan ons getoond als mens. Hij is zo groot dat Hij het zich kan veroorloven heel klein te worden. “Wie Mij ziet, ziet de Vader”, zegt Jezus (Joh 14,9). God heeft een menselijk gelaat aangenomen. Hij heeft ons zo lief dat Hij zich voor ons aan het kruis laat nagelen, om het lijden van de mensheid tot aan het hart van God te

brengen. Vandaag de dag, nu wij de pathologieën en de dodelijke ziektes van zowel religie als rede zien, de vernietiging van het beeld van God door haat en fanatisme, is het belangrijk duidelijk te zeggen in welke God wij geloven en te getuigen van dit menselijke gelaat van God. Alleen dan worden wij bevrijd van de angst voor God, waaruit uiteindelijk het moderne atheïsme is ontstaan. Alleen die God verlost ons van de angst voor de wereld en de angst voor de leegte van het eigen bestaan. Alleen door het opzien naar Jezus Christus wordt onze vreugde in God volkomen, wordt tot verlorene vreugde. Richten wij bij deze plechtige Eucharistieviering onze blik op de Heer, hier voor ons aan het kruis verheven, en vragen wij Hem om de volkomen vreugde, die Hij Zijn leerlingen bij Zijn afscheid beloofd heeft (Joh 16,24).

Het tweede deel van de geloofsbelijdenis sluit af met het vooruitzicht op het Laatste Oordeel en het derde met de verrijzenis van de doden. Oordeel – wordt ons daar toch weer angst aangejaagd? Maar willen wij dan niet allemaal dat eenmaal aan alle mensen die ten onrechte veroordeeld zijn, alle mensen die een leven lang geleden hebben en na een leven vol lijden de dood moesten ondergaan, dat aan hen allen eens recht wordt gedaan? Willen wij niet allemaal dat ten slotte alle overmaat aan onrecht en lijden die wij in de geschiedenis zien wordt goedgeemaakt, dat alle mensen ten slotte blij kunnen zijn, dat alles zin blijkt te hebben? Dit herstellen van het recht, dit samenvoegen van de schijnbaar zinloze fragmenten van de geschiedenis in een groter geheel, waarin waarheid en liefde heersen: dat is wat er wordt bedoeld met het algemeen oordeel. Het geloof wil ons geen angst aanjagen, maar wil ons ter verantwoording roepen.

Wij mogen ons leven niet verspillen, niet misbruiken, het niet alleen voor onszelf gebruiken. Onrecht mag ons niet onverschillig laten; wij mogen geen meelopers, of zelfs mededaders worden. Wij moeten onze zending in de geschiedenis herkennen en proberen eraan te beantwoorden. Niet angst, maar verantwoordelijkheid – verantwoordelijkheid en zorg voor ons heil, voor het heil van de hele wereld is noodzakelijk. Iedereen moet daaraan zijn deel bijdragen. Maar als verantwoordelijkheid en zorg tot angst zouden worden, moeten wij denken aan de woorden van de H. Johannes: “Kinderen, ik schrijf u met de bedoeling dat gij niet zoudt zondigen. Maar ook al zou iemand zonde bedrijven: we hebben een voorspreker bij de Vader, Jezus Christus, die geheel zonde-loos is” (1Joh 2,1). “Ook als het hart ons veroordeelt – God is groter dan ons hart en Hij weet alles” (1Joh 3,20).

Wij vieren vandaag het feest van de heilige naam van Maria. Ik wil graag alle vrouwen die deze naam dragen van harte gelukwensen met hun feestdag; mijn moeder en mijn zus horen daarbij, zoals de bisschop al gezegd heeft. Maria, de moeder van de Heer, heeft van het gelovi-

ge volk de titel *Advocata* gekregen; zij is onze voorspreekster bij God. Zo kennen wij haar sinds de bruiloft van Kana, als welwillende, moederlijke, zorgende en liefhebbende vrouw, die oog heeft voor de noden van anderen en die bij de Heer brengt om hulp te verkrijgen. Vandaag hebben wij in het evangelie gehoord hoe de Heer haar tot moeder geeft aan de leerling van wie Hij veel hield, en daarmee aan ons allen. Christenen hebben in alle tijden deze nalatenschap van Jezus aanvaard en bij de moeder steeds weer de geborgenheid en het vertrouwen gevonden die ons vreugde schenken in God en in ons geloof in Hem. Laten ook wij Maria aannemen als de ster van ons leven, die ons binnenvoert in het grote gezin van God. Ja, wie gelooft is nooit alleen. Amen.

Benedictus XVI

© Copyright 2006 – Libreria Editrice Vaticana / R.-K. Kerkgenootschap in Nederland

Vertaling: dr. N. Stienstra